

2015 02 01 Opdracht van de Heer in de tempel licht in de tempel

Lezingen: Maleachi 3,1-4; Hebreëën 2,14-18; Lucas 2,22-40.

Het Schriftverhaal van vandaag vind ik een van de ontroerendste uit de lezingencyclus. We vieren de opdracht van de Heer in de Tempel, maar eigenlijk vieren we iets anders.

Met de Doop van de Heer hebben we de liturgische kersttijd afgesloten. Maar stiekem vind ik dat dit feest nog helemaal bij de openbaring van de Kersttijd hoort.

Het is de veertigste dag na de geboorte van Jezus. In feite is dat op 2 februari, maar dat vieren we vandaag. Op deze dag eindigt de periode van rituele onreinheid na de bevalling. Maria zou normalerwijze als vrouw onder de wet naar een ritueel bad in de buurt gaan. Maar in het verhaal gaat zij naar de tempel. Jezus moet immers naar de tempel worden gebracht. Bovendien is de tempel de cultische offerplek bij uitstek. Hij is immers zowel offerande, hogepriester en de nieuwe tempel. Hij is datgene waar de tempel voor staat. Woonplaats van de Allerhoogste. Hij geeft zijn leven als eerstgeborene voor alle eerstgeborenen uit het geloof. Hij zal echter ook een nieuwe tempel bouwen. Niet van steen, maar van levende stenen.

Voor mij spelen al deze aspecten mee in de scene die ons hier in het Evangelie wordt verteld. Het is een tekst die opgaat naar het hart, om een Joodse uitdrukking te gebruiken.

We vinden het verhaal aan het begin van het Lucasevangelie voorafgaand aan de publieke doorbraak van Jezus die een begin neemt met zijn optreden in de synagoge van Nazaret. Daar leest Hij de Jesajatekst over het jubeljaar, een jaar van verlossing waarin schulden worden kwijtgescholden, slaven vrijgelaten, lammen lopen en blinden zien, want het is, zoals er staat, een genadejaar voor de Heer. De tekst die Jezus leest begint met: 'De Geest van de Heer rust op mij, daartoe heeft Hij mij gezalfd'. En Jezus beëindigt de lezing met de uitspraak: "Vandaag is dat Schriftwoord in vervulling gegaan". De beschrijving die Lucas geeft van de jeugd van Jezus en van de aanloop tot zijn openbaar optreden staat geheel in het teken van de heilige Geest. Lucas hecht er kennelijk groot belang aan om duidelijk te maken dat het Gods Geest is die in Jezus werkzaam is. Door Gods toedoen wordt Elisabeth, de verwante van Maria, zwanger van Johannes, de voorloper van Jezus. Door Gods toedoen wordt Zacharias met stomheid geslagen tot hij met een profetisch lied de mond weer kan openen. Maria wordt overhuifd door de heilige Geest en draagt vrucht. Elisabeth, vervuld van de heilige Geest, spreekt haar aan als de moeder van haar Heer. Vol van Geest zingt Maria haar messiaanse woorden in het magnificat. Een lied waarin de verwachtingen van Israel doorklinken die al door Hanna, de moeder van Samuel, waren geuit. Vervuld van de heilige Geest zingt Zacharia de lof van God die een redder heeft verwekt, en noemt zijn zoon Johannes, dat is 'God is genadig', en ook profeet van de Allerhoogste. Johannes zelf groeit op in de kracht van de Geest die ook zijn latere optreden kenmerkt. Hij identificeert Jezus als de Messias, als degene die doopt met heilige Geest. Als net 12-jarige bar mitzwe vinden we Jezus rond pesach in de tempel in een leergesprek met rabbi's waarin Hij getuigt van zijn geest van inzicht. De heilige Geest komt op Hem bij zijn doop. Vol van heilige Geest verblijft Hij in vervoering in de woestijn waar Hij op de proef wordt gesteld. In de kracht van de Geest keert Hij terug naar Galilea waar Hij onderricht geeft. Daar komt Hij ook in de synagoge van Nazaret, de plaats waar hij was opgegroeid tot een, volgens de woorden van Lucas, wijze volwassen man die in de gunst stond bij God en bij mensen. En daar spreekt hij ook de woorden die hierboven zijn aangehaald.

De eerste hoofdstukken van het Lucasevangelie verhalen over één grote beweging van Gods Geest die het heil voor en door mensen bewerkt, profetische mensen, mensen die open staan voor de werking van Gods Geest, die ervan vervuld zijn. En die daarvan

getuigenis afleggen. Aan het begin van de Handelingen van de Apostelen vertelt Lucas hoe diezelfde Geest de leerlingen bezielt tot getuigenis en verkondiging. Deze beweging van de Geest is dan ook kader waarin de opdracht in de tempel staat.

Hier ontmoeten we de figuren van Simeon en Hanna. Mensen op leeftijd, gelouterd door het leven en beproefd in hun jarenlang volgehouden verwachting. Hanna, een profetes, die biddend en vastend in de nabijheid van God verblijft en over God spreekt tot hen die de verlossing van Jeruzalem verwachten. Juist daarin is zij profetes, zij verkondigt hoop aan mensen die heil verwachten en sterkt hen met haar geloof. Zij die ogenschijnlijk zelf niets menselijks meer te verwachten heeft. Weduwe na een kort huwelijk, blijkbaar kinderloos en bijna 84. Maar zij kijkt uit naar toekomst, een toekomst die haar overleeft en waarvan zij deel uitmaakt. Dat is haar kracht. Zij verbindt haar leven en verwachting met de toekomst van Israel en met allen die de verlossing van Jeruzalem verwachten. Het aardse Jeruzalem als afbeelding van de messiaanse werkelijkheid. Met Simeon vertegenwoordigt zij heel het gelovige Israel, mannen en vrouwen die leven in hoop. Simeon wordt in de tekst van de lezing een rechtvaardige en godvrezende genoemd. Nu is godvrezende eigenlijk niet zo'n goede term, omdat die ook gebruikt wordt voor een niet geboren Jood die in God gelooft. Beter is het om hem rechtvaardig en vroom te noemen. Iemand die in zijn daden en in zijn hart God aanhangt en innig met hem leeft. Deze mensen staan hoog in aanzien. Hij leeft in de verwachting van de vertroosting van Israel en de heilige Geest rust op hem. De verwachting die in hem leeft is juist een teken van die Geest. En hij heeft een woord ontvangen dat hij in zijn dagen de Messias, de gezalfde van Heer, zou aanschouwen. De ontmoeting met Jezus doet zijn hart overlopen in de woorden van zijn lied. Zijn leven is vervuld. Hij heeft het licht aanschouwd.

Uit de woorden van dit lied blijkt dat in Jezus als Messias niet alleen de glorie van Israel is, maar ook het licht voor de volken. Met andere woorden, zijn zending betreft alle volkeren en zijn redding alle mensen. En dat is ook wat we telkens over de Messias horen als de persoon waarin het heil van God aan de mensen wordt gerealiseerd. Waar de Messias voor staat, het in de wereld komen van Gods heil, betreft niet alleen een uitverkoren volk, maar is van betekenis voor de hele bewoonde wereld.

De woorden van Simeon en de woorden die Jezus verderop in het verhaal leest met betrekking tot zijn betekenis roepen de woorden van de profeet Jesaja op waar hij spreekt over de dienstknecht van God. In het visioen over de berg Sion, plaats van Jeruzalem en de tempel, zegt de profeet dat God daar de sluier zal verscheuren die alle naties bedekt en de duisternis zal wegnemen. Alle volken komen naar zijn licht. En van zijn knecht zegt Hij dat Deze is geroepen om heil te brengen, om een licht te zijn voor de naties (42,6). En dat het voor die messiaanse dienstknecht te gering is om alleen maar Gods dienstknecht te zijn, maar dat hij een licht is voor de volken omdat Gods heil moet reiken tot de uiteinden van de aarde(49,6).

Het is precies deze allen omvattende impact die Simeon en Hanna herkennen. De belofte was aan Israel gegeven, opdat het een teken en licht zou zijn voor de wereld. Het is niet de bedoeling dat het een exclusief heil zou zijn, maar een exemplarisch heil als teken van hoop voor de volken die ook verlangen naar heil en redding en verlossing. God is niet eenkennig. In de oudere profetische geschriften en uit de verkondiging van Jezus blijkt een God die open staat voor ieder die zich tot hem wendt en die geen schepsel uit zijn liefde laat vallen.

Een God die zo liefheeft en zich zo toegankelijk wil maken, kan niet worden toegeëigend. Kan niet worden opgesloten in maar één belijdenis. Hij/ Zij is immers bron van licht en heil voor alle mensen en alle volken, tot de einden van de aarde. De God die we belijden is

niet exclusief van ons (en ook niet, ik wil dat toch zeggen: exclusief van Joden of moslims). We zijn geroepen om van Hem te getuigen door de Geest die in ons is. Maar we mogen en kunnen onze God niet claimen. God is voor ons, maar niet van ons. We zullen zijn liefde moeten delen. Alleen zo kan Hij onze God zijn als de God die er voor alle mensen wil zijn.

De waarheid van hetgeen we geloven zit niet in onze theologie, niet in onze kerk, maar in ons getuigenis. Een getuigenis die het niet alleen bij woorden laat, maar tot daad komt. Een getuigenis en een geloof die zich in de wereld realiseren, werkelijkheid worden. Zoals in Jezus zelf die vervuld van Gods Geest zich aanbiedt aan ons als de uit levende stenen opgebouwde tempel. Opdat wij worden wat we zijn: zichtbaar teken van Gods liefde, woonplek van de Allerhoogste. Licht voor de wereld. Amen.